

Observació etnogràfica d'àrees de joc de Barcelona

Una aproximació als usos i valoracions
de les famílies

Novembre 2017

institut
infància i
adolescència

Ajuntament de Barcelona
Diputació de Barcelona
Universitat de Barcelona
Universitat Autònoma de Barcelona

Observació etnogràfica d'àrees de joc de Barcelona

Una aproximació als usos
i valoracions de les famílies

Projecte elaborat per:
Institut Infància i Adolescència de Barcelona

Per encàrrec de:
Ajuntament de Barcelona

Amb la col·laboració de:
Gabinet d'Estudis Socials i Opinió Pública, S.L.

GESOP

1 INTRODUCCIÓ

- Objectius
- Metodologia
- Entrevistes
- Àrees d'Observació

2 RESULTATS

- El joc a l'àire lliure
- Les àrees de joc
- Elements valoratius

3 ÀREES DE JOC INVESTIGADES

- Rambla Prim
- Parc de les Aigües
- Gal·la Placídia
- Salvador Seguí

4 ASPECTES COMUNS

- Hàbits del joc
- Multiculturalitat i inclusivitat
- Aportacions del joc a l'adult
- Ciutat jugable
- Gènere
- Aportacions del joc

5 CONCLUSIONS

Introducció

- Objectius
- Metodologia
- Entrevistes
- Àrees d'Observació

Introducció

L'Ajuntament de Barcelona i l'Institut Infància i Adolescència es troba treballant en el concepte de “Ciutat Jugable” del que forma part la valoració de les àrees de joc infantils de la ciutat i la concepció del joc a l'aire lliure de les famílies a la ciutat.

Per tal de conèixer la valoració dels ciutadans ha encarregat a GESOP una recerca de caràcter qualitatiu/etnogràfic. En concret es tracta d'observació participant i entrevistes (Guerrilla etnogràfica) a 4 àrees de joc de la ciutat.

A continuació es presenten els resultats de la primera fase de la investigació duta a terme el mes d'octubre de 2017 .

Objectius

Els principals objectius de la recerca van ser:

Valoració de les àrees de joc. Tipus d'àrees diferenciades. Nota.

Aspectes positius de l'àrea de joc. Aportacions a la vida quotidiana.

Aspectes negatius, limitacions de l'àrea de joc. (equipaments, manteniment, ubicació, creativitat/innovació, seguretat...)

Aspectes concrets: equipaments, manteniment, ubicació, creativitat/innovació, seguretat...

Ús de l'àrea de joc. Temps d'ús, dinàmiques que s'hi donen entre nens/es-nens/es, nens/es-adults, adults-adults. Diferències per dies de la setmana/hores del dia/tipus d'àrea de joc. Particularitats per edat, gènere,...

El joc. Què representa el joc per les famílies i en concret a l'aire lliure a la ciutat. Importància associada en la qualitat de vida, temps setmanal disponible. Autonomia.

Milliores. L'àrea de joc ideal (nivell concret i conceptual). Associacions a la idea de "ciutat jugable".

Metodologia

L'Abordatge Etnogràfic Espontani (Guerrilla Etnogràfica) és un tipus d'investigació que **combina l'observació etnogràfica amb entrevistes semiestructurades**.

Metodologia

Es van realitzar **Guerrilles Etnogràfiques** a diferents àrees de joc:

FASE 1		FASE 2 (després del canvi horari)	
GUERRILLA 1	GUERRILLA 2	GUERRILLA 3	GUERRILLA 4
<ul style="list-style-type: none">Àrea de joc Rambla Prim/Gran Via/Andrade (Districte Sant Martí)	<ul style="list-style-type: none">Àrea de joc Parc de les Aigües. (Districte Horta-Guinardó)	<ul style="list-style-type: none">Àrea de joc Pl. Salvador Seguí (Districte de Ciutat Vella)	<ul style="list-style-type: none">Àrea de joc de Pl. Gal·la Placídia (Districte de Gràcia)
<ul style="list-style-type: none">Dijous 26 d'Octubre de 15.30 a les 19.15h.	<ul style="list-style-type: none">Dissabte 28 d'Octubre de 10.00 a les 14.00h.	<ul style="list-style-type: none">Dilluns 20 de Novembre de 15.30 a les 19.30h.	<ul style="list-style-type: none">Diumenge 26 de Novembre de les 10.30 a les 14.30h.
<ul style="list-style-type: none">Sorra353,69 m2	<ul style="list-style-type: none">Sorra414,62 m2	<ul style="list-style-type: none">Cautxú208,14 m2	<ul style="list-style-type: none">Sorra307,38 m2

Entrevistes

Es van realitzar un total de 19 entrevistes individuals i múltiples (9 entrevistes el dia 26 i 10 entrevistes el dia 28) amb les següents característiques:

GUERRILLA 1

- 9 entrevistes/14 persones
- 9 dones, 5 homes
- De 19 a +60 anys
- Mares (7), Àvies (2) i Pares (5)
- Edat dels nens: d'1 a 7 anys.
- 6 entrevistes a àrea de joc/voltants, 2 entrevistes Parc de la Palmera, 1 entrevista al parc Rambla Prim/Gran Via/ Pere IV.

GUERRILLA 2

GUERRILLA 3

- 12 entrevistes/14 persones
- 10 dones, 4 homes
- De 27 a +60 anys
- Mares (9), Àvies (1) i Pares (4)
- Edat dels nens: d'1 a 11 anys.
- 1 entrevista a Àrea de joc c/Sant Pau.

GUERRILLA 4

- 10 entrevistes/15 persones
- 10 dones, 5 homes
- De 30 a +60 anys
- Mares (9), Avis/es (2) i Pares (4)
- Edat dels nens: de 8mesos a 12 anys.
- Entrevistes a l'àrea de joc i voltants.

Àrees d'observació

Àrea de joc objectiu

Àrees de joc Plaça de la Palmera

GUERRILLA 1

Onades Skate

Àrea de joc Rambla
Prim/Gran Via/ Pere IV)

Àrees d'observació

L'àrea d'observació de la Guerrilla 2 va ser el següent:

Àrea de joc 3 i 4
(6 a 12)

Àrea de joc 5 (fins a 5 anys)

GUERRILLA 2

Instal·lació de joc amb sorra

Àrea de joc 1 principal

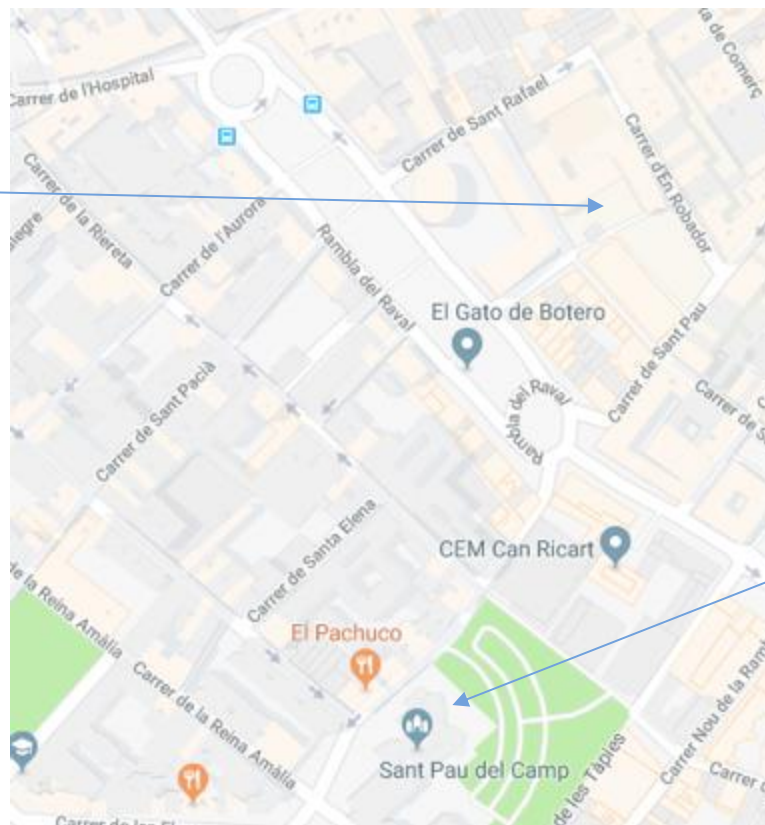
Àrees d'observació

L'àrea d'observació de la Guerrilla 3 va ser el següent:

Àrea de joc Pl. Sakvador Seguí

GUERRILLA 3

Àrea de joc c/Sant Pau

Àrees d'observació

L'àrea d'observació de la Guerrilla 4 va ser el següent:

Àrea de joc infantil

GUERRILLA 4

Voltants plaça

Resultats

- El joc a l'aire lliure
- Les àrees de joc
- Elements valoratius

El joc a l'aire lliure

El joc a l'aire lliure es considera **NECESSARI** i **MOLT IMPORTANT** en el desenvolupament físic i psicosocial del l'infant.

A nivell concret, es mencionen els següents beneficis:

SOCIALITZACIÓ

Coneix altres infants i construeix habilitats socials i vincles. Especialment valorat quan els nens no van a la llar d'infants.

PSICOMOTRICITAT

Espai on els infants poden fer diverses activitats psicomotrius, necessàries pel seu desenvolupament: Córrer, saltar, gronxar-se, fer equilibris, escalar,...

DIVERSIÓ

Espai exclusivament destinat a l'oci i el plaer, per a que l'infant es diverteixi.

CREATIVITAT, ENGINY

Les àrees de joc i voltants faciliten el desenvolupament del joc i amb ell la creativitat i l'enginy dels infants, sobretot amb aquells elements menys directius.

El joc a l'aire lliure

Beneficis del joc a l'aire lliure pel l'infant (cont.):

AIRE, NATURA

En especial aquelles àrees amb vegetació o ubicades en parcs, permeten que el nen tingui contacte amb exterior (aire “fresc”) i es relacioni amb la natura, especialment necessari/deficitari a la ciutat.

“EXPLOSIVITAT”

MILLOR ESTAT D'ÀNIM

L'espai a l'aire lliure per jugar permet que els infants duguin a terme conductes expansives i realitzin activitat cardiovascular, amb beneficis en el seu estat d'ànim i en el seu descans.

DESCOBRIMENT

En especial els més petits, idea de descobriment cada dia de nous elements, activitats, altres infants, més enllà del joc a la llar.

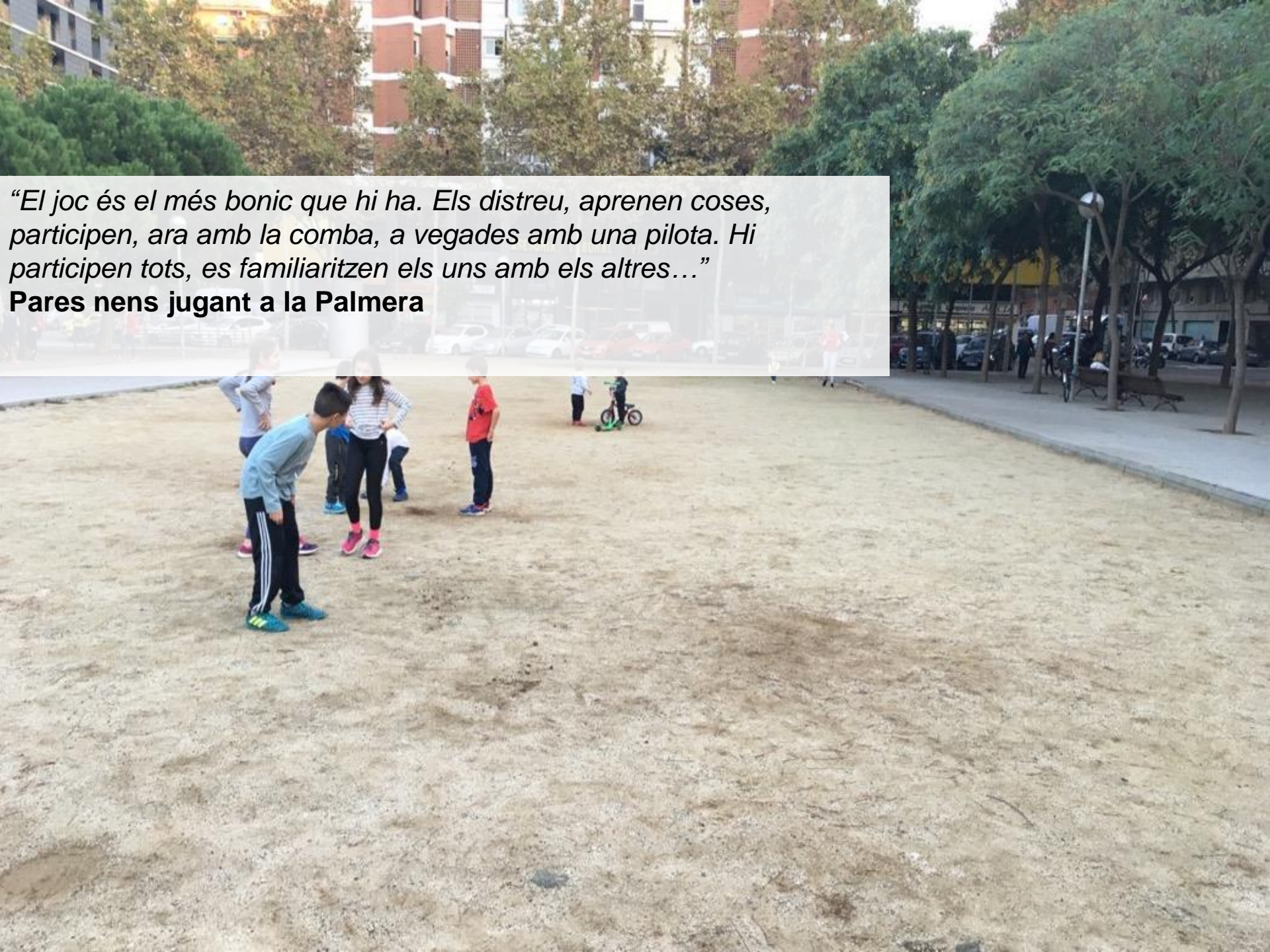
EQUILIBRI, RUPTURA

Idea de que el joc a l'aire lliure aporta equilibri al desenvolupament de l'infant, aportant una ruptura al joc/contacte amb dispositius digitals.

Apareix la idea de que el joc a l'aire lliure genera la construcció de **moments memorables** (vs el joc en solitari a la llar, per exemple), una mena **d'aventura quotidiana** compartida que serà recordada en l'adulthood.

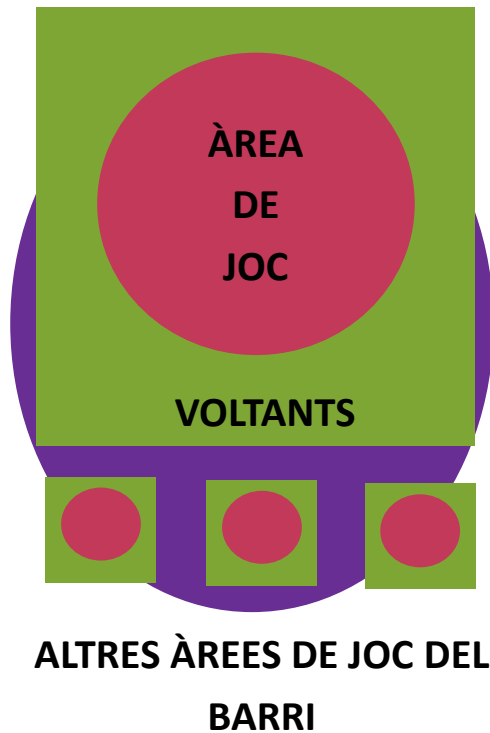
“El joc és el més bonic que hi ha. Els distreu, aprenen coses, participen, ara amb la comba, a vegades amb una pilota. Hi participen tots, es familiaritzen els uns amb els altres...”

Pares nens jugant a la Palmera

Les àrees de joc (AJ)

Les àrees de joc són interpretades, avaluades i fetes servir en funció de diferents nivells espacials:

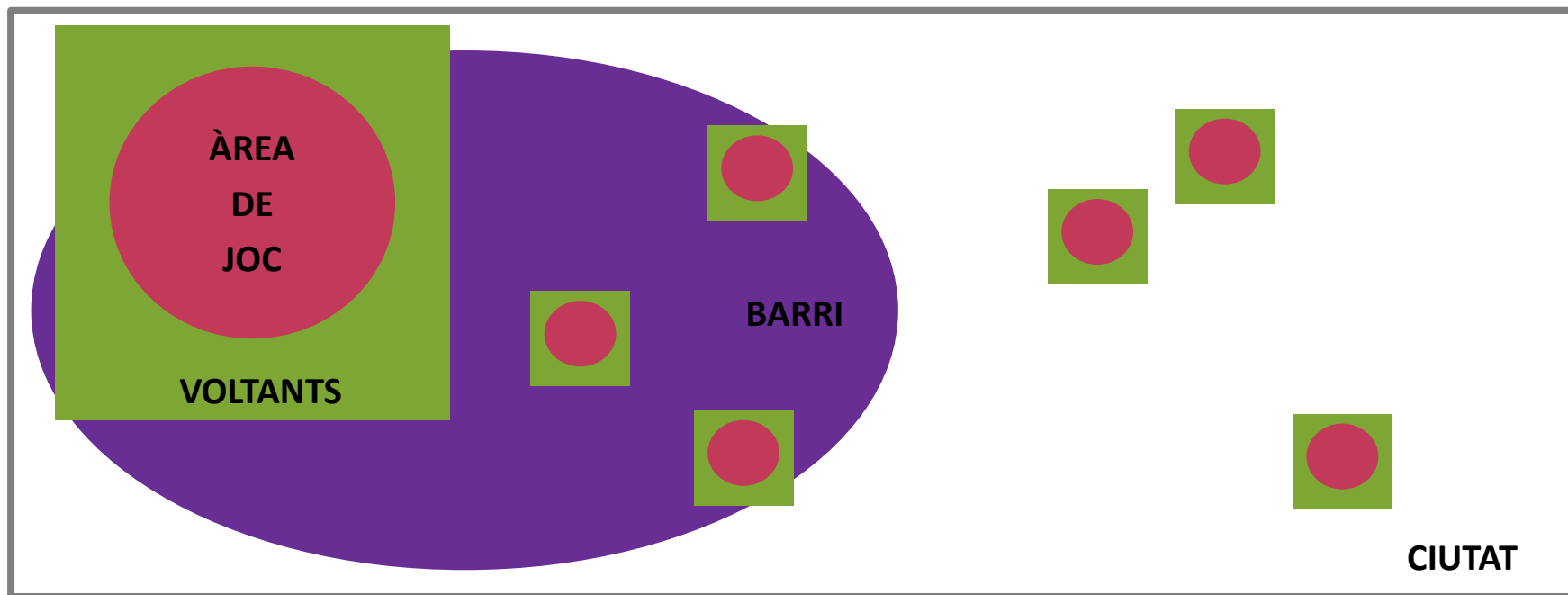
NIVELL 1: L'àrea de joc → Ubicació, tamany, elements de joc (adequació edat, innovació, diversitat, manteniment...), afinitat usuaris, ombra/Sol, seguretat...

NIVELL 2: Voltants de l'àrea de joc → Possibilitat o no de joc i de quin tipus/edat, presència de cotxes, presència de gossos, conflictivitat,...

NIVELL 3: Acostumen a tenir-se diverses àrees de joc de proximitat de referència (habitualment 3) que complementen l'experiència de joc a l'aire lliure.

Les àrees de joc

A més de les àrees de joc més quotidianes, de manera puntual en especial els caps de setmana, poden explorar-se altres àrees de joc (normalment més grans, amb presència de natura,...) dins de la ciutat o inclús de la resta de l'AMB.

Elements valoratius de les AJ

UBICACIÓ

La proximitat és un element clau en la tria del repertori d'àrees de joc. Habitualment es faran servir aquelles més properes a la llar i/o al centre educatiu, tant per comoditat com per ser els lloc de trobada amb altres famílies de referència (escola, veïns).

“AMBIENT”

La falta d'afinitat cultural i social amb altres famílies usuàries pot fer que aquella àrea es valori de manera negativa i no es faci servir, buscant inclús àrees de joc més llunyanes. És el cas detectat a la Pl. Salvador Seguí i Rambla Prim (No afinitat amb col·lectius referenciats com a magrebins i gitanos).

TAMANY/ DENSITAT

Que una àrea de joc tingui molts nens pot fer també que no es faci servir tot i la proximitat, en especial si es genera molta espera per a determinats equipaments. L'àrea de Gal·la Plàcidia es considera molt plena entre setmana.

Elements valoratius de les AJ

Com a principals elements que determinen la valoració i ús de les AJ apareixen els següents (cont.):

INSTAL·LACIONS DE JOC

Les instal·lacions de joc és un dels criteris fonamentals que fan que una zona es valori de manera més o menys positiva. En aquest sentit, el que es té en compte és:

TIPUS D'ELEMENT

Els millors valorats són els gronxadors, en especials els de més petits, els tobogans i les instal·lacions multiactivitats (p.ex. la de Gal·la Plàcidia). Els pitjor valorats i que es fan servir menys són els balancins individuals.

INNOVACIÓ, DIFERÈNCIA

Els elements de joc innovadors són molt ben valorats ja que permeten a l'infant experimentar i descobrir. Destaquen el camí de fusta i els dispositius giratoris de Gal·la Plàcidia i el gronxador gran de Salvador Seguí.

MANTENIMENT

Un manteniment deficient de les instal·lacions genera insatisfacció en l'usuari i idea d'abandonament. Això succeeix també si no hi ha renovació o si no es mantenen adequadament tampoc els voltants.

EDATS

Oferta d'estímul diversos per a nens de diferents edats. Els que tendeixen a trobar a faltar més equipaments són els nens de 2 anys aprox.

Elements valoratius de les AJ

Com a principals elements que determinen la valoració i ús de les AJ apareixen els següents (cont.):

INSTAL·LACIONS DE JOC (cont.)

Altres aspectes de les instal·lacions que es valoren són:

- La **DIVERSITAT**, que hi hagin elements diversos per a possibilitar diferents dinàmiques de joc.
- La **SEGURETAT**, que els elements estiguin ben mantinguts i ben dissenyats per a que no suposin un risc pels nens de diferents edats. El tobogan de Rambla Prim o la instal·lació de fusta de Gal·la Placídia són qüestionats per alguns pares com a perillosos. La seguretat pot vincular-se també a l'estat del terra (arrels, terra aixecat,...).

OMBRA/SOL

A l'estiu es fan servir aquelles àrees amb ombra d'arbres i presència de fots per evitar el sol directe i el calor. A l'hivern es valoren aquelles àrees en les que fa sol i on hi ha llum.

Elements valoratius de les AJ

Com a principals elements que determinen la valoració i ús de les AJ apareixen els següents (cont.):

NETEJA

La neteja és un dels aspectes que genera més preocupació i queixes a algunes àrees (Parc de les Aigües, la Palmera) sobretot la vinculada amb els possibles **excrements de gos** (si no està tancada, si hi ha zona d'esbarjo per gossos als voltants).

El terra de cautxú tendeix a generar més queixes per la seva brutícia que el de sorra.

També genera queixes la brutícia generada per elements naturals (principalment arbres).

A Gal·la Plàcidia, es denuncia la presència de rates i de brutícia que queda camuflada als espais verds.

Elements valoratius de les AJ

Al marge dels aspectes propis de les àrees de joc, l'**entorn** de les mateixes (nivell 2), també pot contribuir a que aquella àrea es faci servir i es valori o no positivament:

ESPAIS DE JOC

La presència d'espais de joc a prop de l'àrea de joc infantil tendeix a valorar-se de manera positiva donat que permet més varietat de jocs (patinets, bicicletes, patins, pilota,...) i combinar el joc de nens de diferents edats.

Les àrees de joc investigades tenen entorns de joc als voltants molt particulars i que tendeixen a valorar-se de manera molt positiva. Només el parc de les onades (Rambla Prim) rep crítiques donat que hi ha una presència més elevada d'usuaris de més edat que poden intimidar els usuaris més petits.

La presència d'espai lliure o d'elements naturals, no específics de joc, resulten també molt atractius i estimulants pels infants.

Elements valoratius de les AJ

Al marge dels aspectes propis de les àrees de joc, l'**entorn** de les mateixes (nivell 2), també pot contribuir a que aquella àrea es faci servir i es valori o no positivament (cont.):

ENTORN NATURAL

L'existència d'entorn natural (parc, arbres,...) resulta molt atractiu, com a un entorn saludable i divers pels infants (p.ex. Parc de les Aigües).

CIRCULACIÓ DE COTXES

La presència de cotxes es considera poc saludable i poc segura i no agradable com a entorn proper a àrees de joc (p. ex. Gal·la Plàcidia).

CONFLICTIVITAT

La idea de conflictivitat (delinqüència, venda de drogues, prostitució) als voltants de les àrees de joc pot fer que aquella àrea de joc no es faci servir o es valori de manera negativa per part d'alguns usuaris, inclús si es considera valora l'àrea de joc positivament pels seus elements de joc (p.ex. Salvador Seguí).

Àrees de joc investigades

- Rambla Prim
- Parc de les Aigües
- Gal·la Placídia
- Salvador Seguí

En base als anterior paràmetres, les àrees investigades es tendeixen a valorar de la següent manera:

Els millor valorats
Parc de les Aigües i Pl. Gal·la Placídia

Valoració mitja-baixa
Pl. Salvador Seguí i Rambla Prim

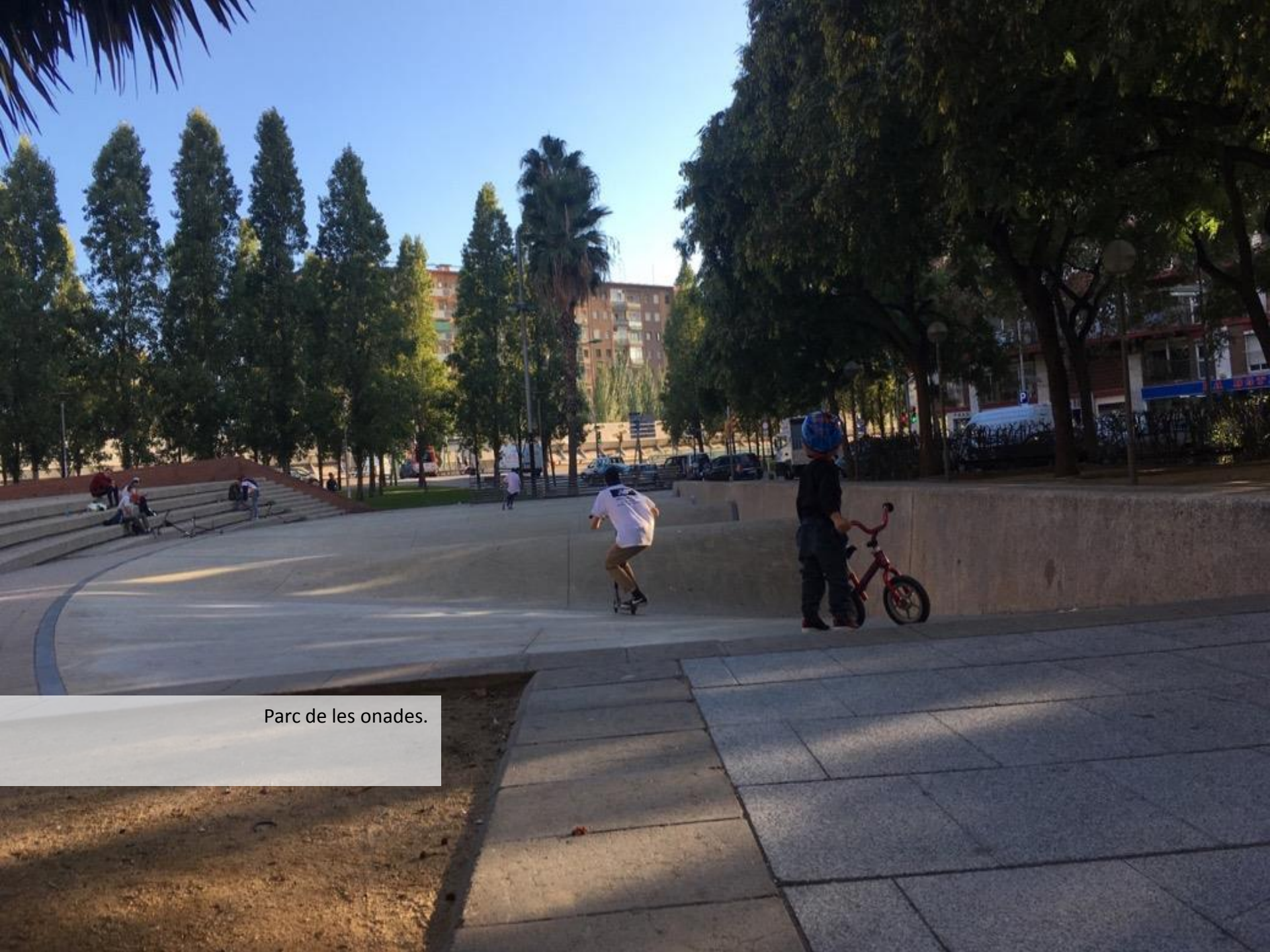

Àrea de joc Rambla Prim

Context

L'àrea investigada es troba al costat d'una àrea per a patinar que dona nom a tota la zona (Parc de les onades).

- L'àrea disposa de 6 gronxadors (2 de 2-6 anys i 4 de 6 a 12 anys), 2 molles i 1 estructura amb un tobogan.
- A l'interior de l'àrea també hi ha 2 fonts, 5 bancs (+ 2 al perímetre exterior).
- L'àrea de joc i ha arbres frondosos i alts que limiten la radiació solar. Als voltants hi ha zones de bancs per seure i estructures de ciment que serveixen també per aquesta funció.

Parc de les onades.

Àrea de joc objectiu. Disposa de 4 gronxadors (6-12 anys), 2 gronxadors (2-6 anys), Castell amb tobogan, 2 molles (3-8 anys).

2 fonts, 5 bancs interiors i 2 al perímetre.

L'àrea de joc i ha arbres frondosos i alts i al costat hi ha zones de bancs per seure.

Fluxos

Durant l'observació, l'àrea de joc va tenir una afluència molt baixa en comparació amb altres àrees de la zona a la mateixa hora (aprox. 15 nens durant tota l'observació).

- El parc en conjunt té certa presència de nens i pares però que se situen més en els voltants del parc (plataformes de ciment dels voltants) i a prop de l'àrea de les onades, entrant puntualment a l'àrea de joc i sortint-ne.
- Al parc de les onades hi juguen majoritàriament nens adolescents amb patinets, sense presència d'adults.
- A parcs referits pels pares (àrees de Joc de la Palmera) l'afluència de nens era molt elevada (àrea de joc infantil, 20 nens a les 18.00).
- Els usuaris resideixen a prop de l'àrea de joc tret d'un cas, desplaçament des de Alfons Magnànim.
- L'ús de les àrees de joc es presenta com a fonamental en l'oci de l'infant tant en laborables com els caps de setmana.

Mares i pares i altres adults asseguts als voltants de l'àrea de joc.

Adolescents i nens al perímetre del parc de les Onades.

1 pare i un nen jugant a l'àrea de joc
(17h53min)

Parc de la Palmera (17h56min)

Parc de la Palmera (18h11min)

Ús de l'àrea de joc

L'àrea de joc investigada presenta un ús de durada limitada, estenent-se el joc a tot el parc. Els equipaments més utilitzats són els gronxadors i els que menys les molles.

La **tria de l'àrea de joc** es fa en funció de:

- Proximitat a l'escola.
- Proximitat a la llar.
- Elecció de l'infant.
- Presència d'altres nens/amics/familiars. Les àrees de joc són punt de trobada formal (queden)/informal (es troben).
- “Bon ambient” (afinitat amb famílies usuàries).
- Entorn versàtil (si nens de diferents edats): nens de diferents edats, jocs de diversa mena, espais per córrer, espais per patinar,...
- Tamany, amplitud.
- Ombra (si estiu).
- Desig de variar d'àrea.

Valoració de l'àrea

L'àrea de joc investigada tendeix a presentar un atractiu mig-baix (notes: 5-6). Es considera una zona petita de poc atractiu pels nens.

Els principals **aspectes valorats de manera negativa** de l'àrea de joc són:

- Equipaments de joc d'atractiu limitat: molt clàssics, no renovats. Els nens s'hi avorreixen.
- Espai considerat petit (vs altres zones).
- Idea de deixadesa: no renovació equipament, tanques que cauen, vespes, arrels dels arbres aixequen el terra...
- Bancs bruts per restes dels arbres.
- Al costat del parc de les Onades: atrau més als nens, perill en jugar-hi adolescents.
- Falta zona de cautxú per a nens petits/més versatilitat/idea de renovació (vs La palmera).
- Tobogan perillós (fa un salt).
- Pocs nens per jugar.

“El parque está un poco dejado. Arreglaron algún columpio y no hicieron mucho más y el Parque de la Palmera, que estaba bastante decente, lo volvieron a hacer. Mira los bancos como están, los árboles no los podan, se cae la resina y ahí nadie se sienta”

Dona 44, fill 3anys i nebot 7 anys

“Venimos al parque por las olas. En el área se aburre ya, prefiere el patinete o la bici. En el otro (Prim/PereIV) siempre hay más niños y ellos son los que tiran. Cuantos más hay mejor y hay más variedad de juego, aquí él dice que es para pequeñitos. En el otro hay donde escalar, le gusta más la adrenalina”

Dona 42, fill 3anys

“Esa área es muy pequeña y las olas es un peligro. Y como actividades tiene columpios y sólo tiene una caseta con el tobogán. Lo que tiene de bueno es la sombra”

“Aquell que que només té tobogan i columpius, no els hi atrau. I no tenen l'ambient del seu cole, les seves amistats estan aquí.

Pares nens jugant a la Palmera

Nen jugant amb la sorra a l'àrea de joc de Prim.
Únic usuari en el moment de la fotografia.
Bancs amb brutícia dels arbres.

Zona infantil al parc de la Palmera. Amb cautxú i diversos dispositius. Recentment renovat.

Tobogan amb angle a la rampa considerat perillós.

Valoració de l'àrea

Es considera però una àrea de referència a l'estiu donat que a les altres àrees dona molt el sol i disposa de dues fonts.

Com a **aspectes positius** destaquen:

- Ombra a l'estiu (llum limitada a l'hivern)
- Presència de 2 fonts, element de joc important a l'estiu (globus d'aigua, etc).
- La presència de sorra, element molt important per a nens més petits.
- Ubicació al costat del parc de les Onades, focus d'atractiu, que pot fer que es combini el joc.
- Bancs interiors.
- A nivell comparatiu, és una àrea que no rep queixes respecte la presència de gossos/excrements (vs La palmera).

L'ombra i les fonts, aspectes molt valorats del parc a l'estiu.

Gossos corrent al voltant del l'àrea de joc infantil de la Palmera, principal focus de queixa del usuaris de l'àrea.

Millores

Les millores tendeixen a dirigir-se a fer una àrea de joc renovada i més atractiva i diversa.

En concret es tendeix a demanar:

- Incorporar zona de cautxú per a nens més petits.
- Instal·lacions renovades.
- Equipaments més innovadors, que generin curiositat i estimulin els nens.
- Millorar seguretat tobogan.
- Zona skate infantil.
- Més diversitat (vs 6 gronxadors).
- Més neteja bancs.
- Zones per jugar a futbol als entorns.

Àrea Parc de les Aigües

Context

El parc de les Aigües presenta un ús divers a les diferents zones que presenta (pícnic, àrees de joc, frontó, àrees de descans, passeig...).

- Hi ha 5 àrees de joc delimitades, totes elles amb terra de sorra, amb els següent equipaments:
 - Àrea de joc sense tanca amb 1 gronxadors (un de 2-6 anys, 1 per nens més grans), balancí, tobogan, estructura amb tobogan ampli, cordes, escales, barra, etc.
 - Àrea de joc amb tanca i 4 molles.
 - Àrea de joc amb tanca, sorral, caseta sense escales, molla, taula.
 - Àrea de joc amb tanca, tobogan, estructures de fusta baixes,
 - Àrea de joc sense tanca, estructura elevada per joc amb sorra.

Una de les àrees de joc del Parc de les Aigües, amb sorral.

Una de les àrees de joc, sense tanca, amb estructures per a diferents edats. És l'àrea que presenta més afluència durant l'observació.

Àrea de joc tancada amb diverses estructures.

Àrea de joc amb 4 molles, l'àrea que presenta menys aflluència durant l'observació.

Àrea de pícnic, amb totes les taules ocupades.
Inclús alguns grups han de fer servei taules de
ping pong.

Zona llac.

Àrea de joc amb estructures per jugar amb la sorra

Fluxos

L'afluència de visitants va en augment, de les primera hora fins a les 13h, quan comencen a marxar visitants.

- L'estada és diversa pel que fa a la durada: de 30min a 2-3h. Els visitants de les zones de pícnic estan tot el matí.
- En ser un parc amb diverses estances, els nens van desplaçant el seu joc a les diverses àrees. En no haver-hi cotxes, els més grans es mouen amb autonomia.
- L'estat emocional dels pares és percep més molt més relaxat i distès que a l'àrea Prim/dia laborable.
- Visitants dels voltants o barris propers (desplaçament en transport públic).
- Els entrevistats manifesten poc o cap ús de les zones de joc en dies laborables (extraescolars, idea de que ja juguen a l'escola,...).

Ús de l'àrea de joc

La tria del Parc de les Aigües com a àrea de joc acostuma a fer-se per proximitat, buscant però un espai de joc divers, extens, verd, que permeti estar varies hores.

La tria de l'àrea de joc es fa en funció de:

- Proximitat a la llar, tot i que pot arribar-se a fer un **desplaçament més gran** que els dies laborables.
- Gran zona verda i diversa.
- Punt mig de quedar entre amigues de diferents punts de la ciutat.
- Varietat vs altres dies/caps de setmana.

Valoració general

El parc tendeix a valorar-se com a conjunt de manera **molt positiva** amb un 7-8.

Els principals **aspectes positius** són:

- El parc es considera gran i amb molts arbres. Sensació d'estar a una zona verda, oasi dins de la ciutat. Tranquil·litat.
- Equipaments actualitzats i diversos.
- Equipaments diversos per a nens i nenes de diferents edats.
- Possibilitat de joc informal: arbres, llac,...
- Instal·lació per jugar amb la sorra, innovadora, crida l'atenció dels nens.
- Presència de sorra per a que juguin els nens.
- Net i ben conservat.
- Àrea de pícnic, permet fer festes d'aniversari.

Àrea de joc amb més afluència del parc, permet
la diversitat de fluxos de joc

Valoració general

El principal aspecte negatiu del parc és la presència de **gossos** sense corretja, amb el perill per l'infant de ser mossegat o de jugar entre excrements.

Altres **aspectes negatius** que es mencionen són.

- Absència de tanca en una de les zones de joc (perill presència gossos).
- Mosquits
- Balancí rovellat.
- Molta calor a l'estiu.

“És la primera vegada que vinc, el que em preocupa són les caques de gos. És trist que els nens hagin d'estar tancats perquè els gossos deixen excrements per tot arreu”

Home 44, fill 9 anys

“Estic fart dels gossos que acaben ocupant-ho tot. Alguns es fiquen allà, jo per mi ho tancaria, és una manera d'evitar que entrin, és el que em fa més ràbia”

Home 44, fill 9 anys

Home passejant amb dos gossos sense lligar als voltants del'àrea de joc infantil

Millores

Costa proposar millores donat que com a zona de joc resulta molt ben valorada. Tendeix a demandar-se més diversitat d'estímuls pels infants.

En concret es mencionen els següents aspectes:

- Incorporar alguna zona amb terra de cautxú, preferit per algunes mares.
- Equipaments més innovadors i “adrenalínics”: tirolines, equipaments per escalar, cub a horta, referent Berlin: granotes, mikados gegants,...
- Més fonts
- Lavabos
- Zona d'aigua utilitzable com a joc
- Xiringuito
- Més control de gossos sense lligar.

Amb l'absència de lavabos, alguns nens orinen a l'espai verd del parc.

A photograph showing a row of eight rectangular wooden planks laid out horizontally on a sandy, light-brown ground. The planks are light-colored with visible wood grain. A solid red horizontal bar is positioned at the bottom of the image, partially covering the planks. The text 'Àrea Gal·la Placídia' is written in black on this red bar.

Àrea Gal·la Placídia

Context

La plaça Gal·la Plàcidia presenta, a més de la zona de joc, una gran àrea on jugar a ping pong, i altres àrees que faciliten el joc divers (patinet, pilota,...).

- La plaça presenta dos nivells separats per una rampa, escales i una zona de vegetació no transitable.
- L'àrea de joc es troba al nivell superior, propera a Via Augusta, amb elevada circulació de vehicles.
- Disposa de dos gronxadors (1 amb seient per nens més petits), camí de fusta per fer equilibris, instal·lació amb tobogan, per jugar amb sorra, escalar i una barra, 2 dispositius per girar i dos balancins individuals de fusta. El terra és de sorra.

Àrea de joc (14.30h).

Boles de ciment pintades a una part de la plaça.

Taules de ping pong, fetes servir per usuaris de diverses edats i gèneres.

Dispositius de gir, molt atractius tant pel joc autònom com per nens més petits amb assistència dels pares.

Camí de fusta per equilibrismes. Molt utilitzat per nens de diferents edats.

Pintures al terra que promouen el joc.

Pintures a terra que facilen el joc.

Divisió de l'àrea de joc vs la plaça. Alguns demanarien més integració per facilitar el trànsit entre les zones.

Asteriscos, fets servir principalment amb el patinet.

Estructura de joc de fusta que permet molts jocs. Especialment atractiu el dispositiu per jugar amb la sorra.

Fluxos

L'àrea es comença a fer servir a les 10.00 i l'afluència va en augment fins a les 14.30h, quan ja no hi havia cap infant.

- La majoria d'infants transiten de l'àrea de joc a l'àrea dels voltants, sols o acompanyats dels seus pares.
- La durada de l'estada és diversa i va des d'una hora a 2-3h ("passar tot el matí"), en especial si és espai de trobada de diverses famílies.
- L'usuari tendeix a residir als voltants, essent veïns tant de Gràcia com de Sant Gervasi.
- L'afluència és elevada, tant a l'àrea de joc com a l'àrea dels voltants, en especial pels volts de les 12h.
- Hi ha usuaris que hi van cada dia, altres s'estimen més àrees més properes al centre d'estudis i menys massificades (idea que hi ha més massificació entre setmana).

Rampa que separa àrea de joc amb la plaça.
Estructures que generen joc informal. Trànsit
autònoms de nens de l'àrea de joc a la plaça.

Ús de l'àrea de joc

La tria de la Pl. Gal·la Placídia per al joc ve donada, a més de per la proximitat, pel gran conjunt de joc que proporciona la plaça.

- A la part de la plaça hi ha diferents elements generadors de joc (a més de 3 taules de ping pong): boles de ciment, estructures “asterisc” amb taulells d'escacs, il·lustracions al terra de jocs, que es fan servir de manera diversa i en diferents direccions (córrer, jugar a pilota, saltar, bicicletes i patinets,...).
- Els fruits dels arbres (gles) constitueixen un element de joc informal.
- A la plaça hi conviuen nens i nenes, joves, els pares d'aquests, adults i gent gran que seu a l'espai públic i conversa o llegeix el diari.

Bicicletes i patinets estan sovint a l'àrea de joc, donat que es fa el trànsit de la plaça a l'àrea durant el matí.

Fruits dels arbres de la zona de joc, sovint elements de joc pels infants.

Les pintades al terra poden fer-se servir o no,
però indiquen que l'entorn és "jugable".
Nen reseguint amb patins el laberint.

L'àrea de boles de ciment és generadora de molt de joc amb nens d'edats molt diverses.

Adolescents i nens petits fent ús de les pilotes de ciment.

Nen jugant amb cotxes a una rampa de l'edifici de la plaça.

La plaça és un espai de convivència entre diferents ciutadans (edats i uso diversos).

Valoració general

L'àrea de joc tendeix a valorar-se de manera **molt positiva** amb notes que van del 7 al 9.

Els principals **aspectes positius** són:

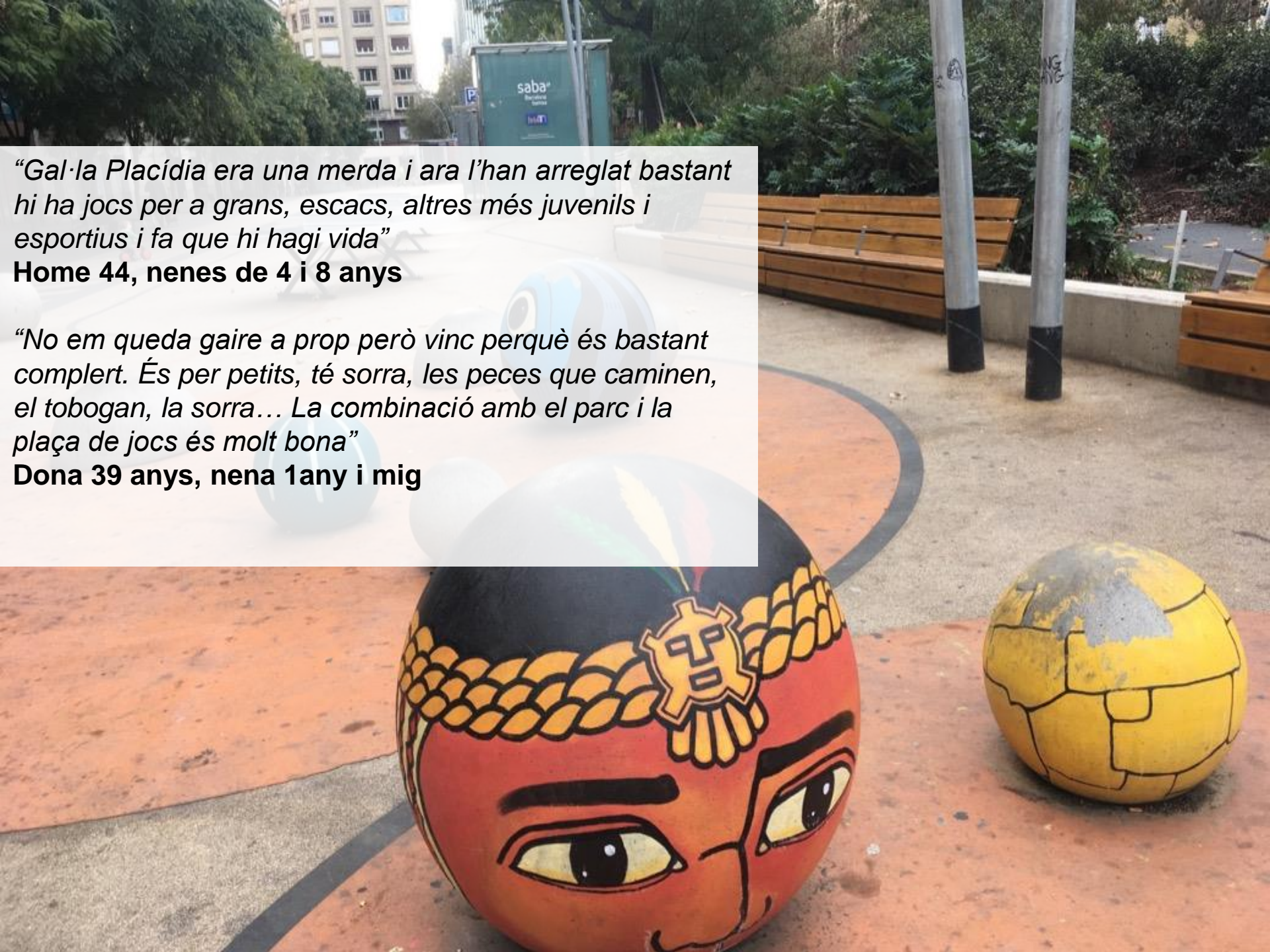
- Que estigui envoltada d'una **gran àrea per jugar molt versàtil**, en especial aquells pares amb nens més grans (a partir de 4).
- **Equipaments originals i innovadors**. Destaca la instal·lació de fusta que permet cert circuit i diferents dinàmiques de joc i els dispositius per girar. També s'observa molt ús del camí de fusta per fer equilibris.
- Equipaments per a diferents edats. Complet.
- Renovat.
- Hi dona el sol, buscat a l'hivern.

“Gal·la Placídia era una merda i ara l’han arreglat bastant hi ha jocs per a grans, escacs, altres més juvenils i esportius i fa que hi hagi vida”

Home 44, nenes de 4 i 8 anys

“No em queda gaire a prop però vinc perquè és bastant complert. És per petits, té sorra, les peces que caminen, el tobogan, la sorra... La combinació amb el parc i la plaça de jocs és molt bona”

Dona 39 anys, nena 1any i mig

Valoració general

Els aspectes negatius
apareixen de manera
aïllada i no unànim.

Particularment es mencionen els següents:

- Circulació de cotxes a prop, poc saludable (contaminació).
- Zona poc verda (en especial veïns de Sant Gervasi, vs Turó Park).
- Brutícia a les àrees de vegetació i per coloms. Presència de rates.
- Presència de nens més grans (12 anys) que dificulten el joc dels més petits.
- Balancins individuals (no ús).
- Idea d'àrea de joc aïllada, separada de la plaça per la zona de vegetació en comptes d'estar integrada.
- Castell perillós pels més petits (menys de 2 anys)

Separació vegetal entre la plaça i l'àrea de joc.

Avis de sanejament/control de plagues.

Brutícia a les zones verdes de la plaça.

Estructura de fusta. Considerada perillosa per algun pare de nens més petits (por que caiguin).

Millores

Les millores proposades tendeixen a ser detalls donat que la satisfacció és força alta, donada la versatilitat de la plaça.

En concret es mencionen els següents aspectes:

- Inclusió de l'àrea de joc amb la resta de la plaça.
- Més gronxadors per nens més petits.
- Zona de vegetació més neta, cuidada i practicable pel joc. Més vegetació.
- Bancs que afavoreixin la interacció (vs filera de bancs).

Àrea Salvador Seguí

Context

L'àrea de joc de la Pl. Salvador Seguí es troba en un espai sense circulació de cotxes, amb algunes cafeteries/terrasses a prop (dilluns tancades).

- L'àrea de joc disposa de: un gran gronxador en xarxa, un gronxador per a nens petits (1-3 anys), un gronxador baix, dos balancins individuals, un tobogan, un tren de fusta, una petita instal·lació de psicomotricitat.
- És l'àrea amb més elements de joc per nens i nenes més petits dels investigats.
- L'àrea de joc es troba a prop del carrer Robadors (amb presència de treballadores sexuals al carrer, de la Filmoteca de Catalunya (tancada el dia de l'observació, dilluns) i té un supermercat davant.
- S'observa a diferents entrevistats certa incomoditat al barri i el desig de marxar a barris menys conflictius.

Entorn àrea de joc.

Estructura en forma de tren, molt utilitzada i facilita joc de llarga durada.

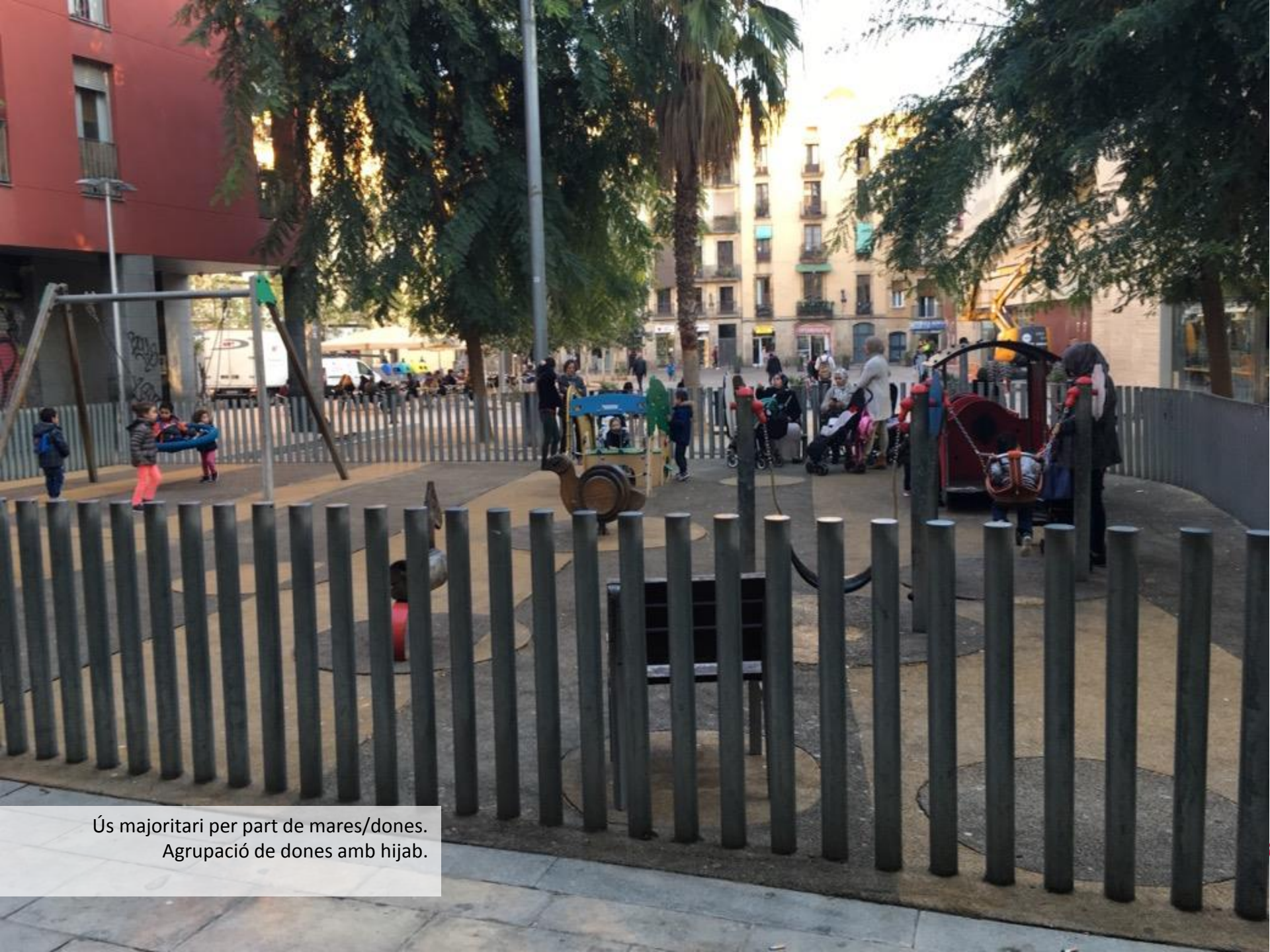
Gronxadors, molt utilitzats.

Dona amb Nikab a un banc de l'àrea de joc sense cap infant.

Àrea de joc per escalar. En general poc ús.

Ús majoritari per part de mares/dones.
Agrupació de dones amb hijab.

Ús múltiple del gronxador gran.

Fluxos

Els fluxos d'ús de l'àrea de joc van ser molt irregulars: 8 infants a les 16.30, cap infant a les 18.20 i 7 infants a les 19.30.

- Les estades oscil·laven entre 20-30min (aquells que anaven de pas cap a casa/al supermercat) i 1h aprox.
- Es tracta d'una àrea amb molta fluïdesa d'usuaris i nens que vieuen en les proximitats i que entren i surten de manera autònoma.
- L'àrea de joc suposa un punt de reunió familiar (esperar que surti algú de treballar, de comprar, d'extraescolars, etc).
- Idea de que es tracta d'una àrea de joc amb molt de ús els caps de setmana.

Ús de l'àrea de joc

L'àrea es tria fonamentalment per proximitat i, en algun cas, per la preferència del terra de cautxú. En algun cas són els infants els que trien.

- Hi ha una elevat percentatge d'usuaris d'altres països, amb dificultats (inclús impossibilitat) de parlar en castellà/català. Principalment Llatinoamèrica i magrebí i principalment dones.
- Algunes dones magrebins (amb mocador o Nikab) feien ús dels bancs de la zona infantil sense infant jugant-hi.
- Els principals elements fets servir són el tren i els 3 gronxadors.

Àrea de joc a les 18.20h.

Àrea de joc Sant Pau (18.30h).

Àrea de joc a les 19.30h.

Valoració general

L'àrea de joc té una **valoració dispersa** entre aquells més crítics (5-6) i aquells que n'estan satisfets (7-8).

Els principals **aspectes positius** són:

- Equipaments diversos, molt complet (diferents estímuls).
- Terra de cautxú, més segur i net que la sorra, preferit per alguns pares i nens. Única àrea de joc de la zona que en té.
- Gronxador gran, element innovador i diferencial.

Valoració general

Els principals **aspectes negatius** que es mencionen són els següents:

- Ambient no afí (idea de falta de respecte, grups més tancats de cultura homogènia).
- Conflictivitat als voltants (baralles, drogues, prostitució,...)
- Abandonat, equipament en mal estat (tobogan).
- Brutícia (vòmits, excrements d'animals als voltants,...)
- Nens més grans que juguen a pilota als voltants.
- Barreja de masses edats, genera incomoditats (vs Joan Miró, zona per nens de 0 a 2). El grozador gran crida l'atenció de nens força grans.
- Tobogan massa petit.

Ús múltiple del groxador gran.

Balancins individuals. Molt poc ús.

*Que mejoren las calles de atrás, hay muchas chicas y
no es bueno para las familias y los niños”*

Mare 27 anys, filla 1 any i mig

Millors

Com a millors de l'àrea de joc es proposen les següents:

- Més gronxadors.
- Reduir la conflictivitat del barri (embriaguesa, prostitució,...)
- Més elements per nens petits (menys de 3 anys).
- Elements de joc més innovadors.
- Millor manteniment dels elements de joc.
- Més neteja.

Aspectes comuns

- Hàbits del joc
- Multiculturalitat i inclusivitat
- Aportacions del joc a l'adult
- Ciutat jugable
- Gènere
- Aportacions del joc

Hàbits de joc

Els hàbits de joc són diversos en funció de l'edat de l'infant i de les preferències del pare/mare. Apareixen certs patrons pel que fa al joc d'entre setmana i cap de setmana.

- El joc entre setmana acostuma a ser de tarda (de matí aquells nens que no van a llar d'infants) i de durada màxima d'una hora. També pot produir-se el joc breu improvisat de camí a casa.
- Per alguns pares el joc entre setmana és fix, per d'altres (entrevistats el cap de setmana, especialment nens més grans) és esporàdic ja que l'infant acostuma a fer extraescolars i no es té temps ni es considera que sigui necessari (en especial a l'hivern).
- El joc el cap de setmana té més llarga durada (vàries hores) i es busquen diferents elements de joc.
- En general són els pares els que finalitzen el joc, sovint amb resistències dels infants.
- També hi ha diferències important entre l'estiu (més temps, més hores de Sol, més calor) i l'hivern, havent-hi més hores de joc a l'aire lliure al primer.

Hàbits de joc

L'ús d'àrees de joc tendeix a disminuir a partir dels 7-8 anys, en que els nens s'estimen més altre tipus d'activitats/jocs.

- Els nens menors de 2 anys requereixen de joc molt acompanyat dels pares. En aquest sentit el gronxador és un dels elements millor valorat tant per l'infant com pel pare/mare, que no ha d'estar amb cura constant (que no traguï sorra, que no caigui,...). Menys estona d'ús i més d'hora.
- A partir de 2 anys incrementa la socialització amb altres nens i nenes i l'exploració pròpia dels espais de joc/joc més autònom. Els gronxadors segueixen interessant però també les instal·lacions de fusta i els estímuls més innovadors. També agrada “conquerir” i “fer jugable” qualsevol element de l'espai públic.
- Es considera que hi ha pocs espais per nens a partir de 7-10 anys a Barcelona. Es valora positivament l'existència espais versàtils on poder desenvolupar jocs diversos i l'ús d'elements amb rodes (bicicletes, patins,...).

Plataforma de ciment “jugable” al costat
àrea de joc de La Palmera

Nenes jugant amb arbre i corda, Plaça de la Palmera.

Joc amb la sorra.

Joc a l'arbre (instal·lació per a la sorra buida).

Nena de 8 mesos al parc amb el seu avi, constantment ficant-se sorra a la boca.

Multiculturalitat i inclusivitat

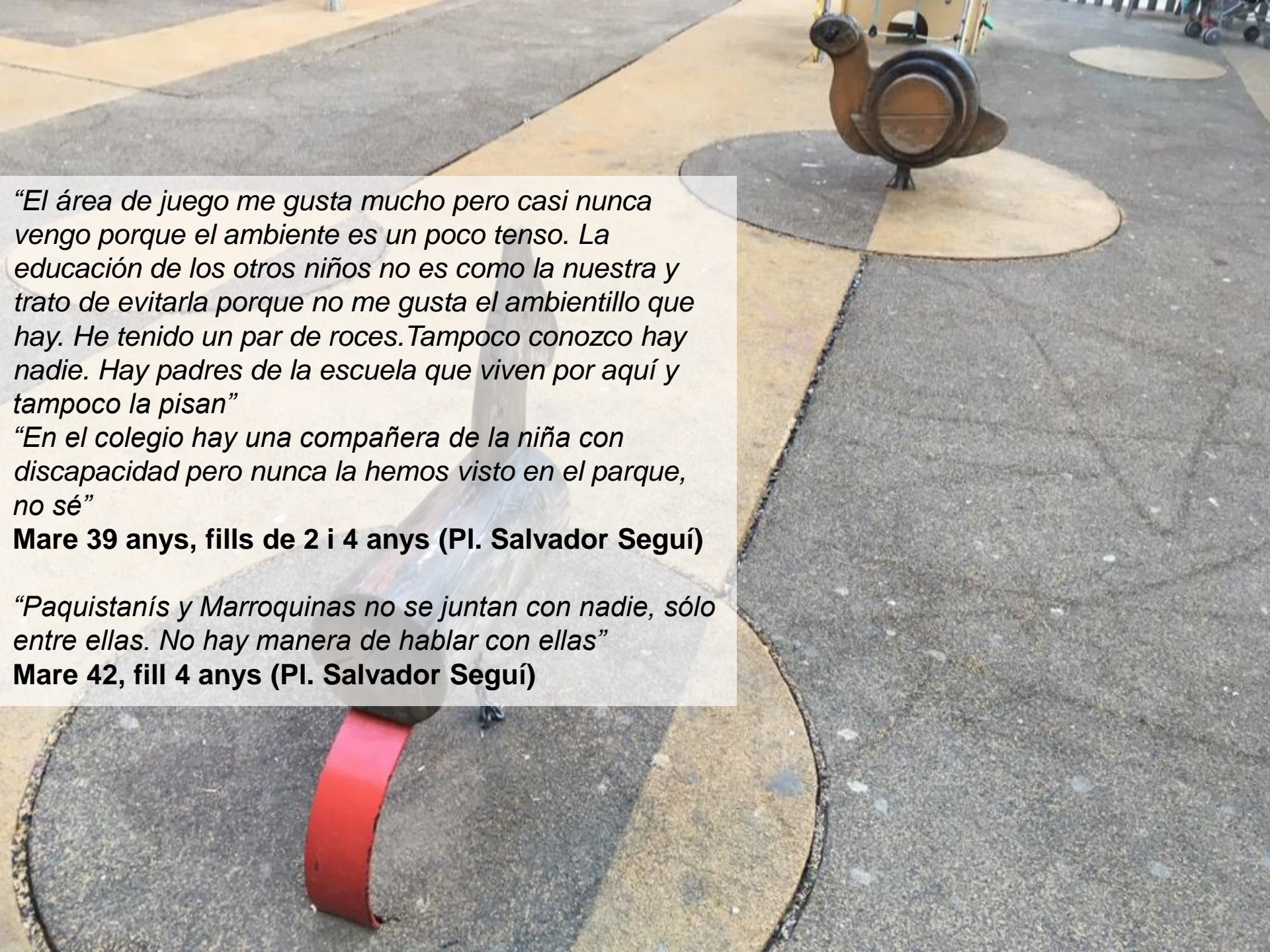
Apareixen alguns conflictes en relació a la multiculturalitat a Rambla Prim i Pl. Salvador Seguí que fan que les àrees de joc no es facin servir o amb menys freqüència.

- Es parla de falta d'afinitat amb les famílies de l'àrea de joc i formes d'educar diferents/incompatibles (població gitana a zona sud de Rambla Prim, comunitats tancades de dones magrebines a Salvador Seguí).
- Tant a Salvador Seguí (Classe social inferida baixa) com a l'àrea de joc de Gal·la Placídia (classe social inferida mitja alta) es van detectar diversos usuaris d'altres nacionalitats amb dificultats comunicatives en espanyol.
- No es va trobar cap cas observable de **diversitat funcional** ni se'n sabien casos per fer-ne referència, senyal que apunta a la necessitat d'aprofundir en els hàbits de joc d'aquest col·lectiu.

“Soy del otro lado de la Gran Vía pero venimos aquí por el ambiente que hay. El ambiente que hay pienso que no es bueno para mi niño. Los parques están siempre rotos, justo en frente tengo dos. Uno es de arena pero si están los gitanos los niños no pueden jugar entre ellos porque donde hay un problema ya tienes tú el problema. Siempre estás como coaccionado (...) Sus niños son intocables aunque esten haciendo un comportamiento malo”

Dona 42, fill 3 anys

“El área de juego me gusta mucho pero casi nunca vengo porque el ambiente es un poco tenso. La educación de los otros niños no es como la nuestra y trato de evitarla porque no me gusta el ambientillo que hay. He tenido un par de roces. Tampoco conozco hay nadie. Hay padres de la escuela que viven por aquí y tampoco la pisan”

“En el colegio hay una compañera de la niña con discapacidad pero nunca la hemos visto en el parque, no sé”

Mare 39 anys, fills de 2 i 4 anys (Pl. Salvador Seguí)

“Paquistanís y Marroquinas no se juntan con nadie, sólo entre ellas. No hay manera de hablar con ellas”

Mare 42, fill 4 anys (Pl. Salvador Seguí)

Gènere

Tot i ser en general normalitzades i no percebudes pels informants, s'observen diferències de gènere en l'ús de les àrees de joc.

- Hi ha un considerable percentatge més elevat de mares cuidadores que de pares acompanyant els nens i nenes a l'àrea de joc.
- A les zones de joc lliure, tret del Parc de les Aigües, hi ha un considerable nombre més elevat de nens jugant que de nenes (p.ex. 12.30h a Gal·la Plàcidia, 22 nens i 6 nenes).
- A les àrees de joc, però, no tendeixen a aparèixer diferències notables en el tipus d'elements de joc que fan servir uns i altres, i poden jugar junts, en especial si són amics prèviament.
- En la instal·lació de sorra del Parc de les Aigües hi havia un predomini de usuaris de gènere masculí.

Aportacions del joc a l'adult

L'adult acompanyat del nen/nena, també es beneficia del joc al parc, en especial quan suposa un punt de trobada amb altres adults/famílies.

- Com a principals aspectes positius, per l'adult suposa:
 - Espai de relació amb altres adults (pares de companys d'escola de l'infant, amics del barri) coneguts o no prèviament.
 - Amb el joc autònom, espai de relax per cuidador/cuidadora, tot i que està pendent de l'infant.
- Per alguns pares/mares és una activitat avorrida però que fan pel benefici de l'infant.

Ciutat Jugable

El concepte de Ciutat Jugable, a priori valorat molt positivament, tendeix a associar-se a una ciutat amb més espais de joc per nens i més pensada per ells, amb menys presència de vehicle privat/trànsit.

“Està molt bé. Recuperar la ciutat pels nens és importantíssim i més ara que tenim menys segones residències etc. Fem més ús de la ciutat”.

“Adaptar más la ciudad a los niños, pensamos en los adultos y ellos tienen sus derechos”

5

Conclusions

Conclusions

- El **joc a l'aire lliure** és percebut com a **fonamental** en el desenvolupament de l'infant: diversió, descoberta, psicomotricitat, socialització, contacte amb natura, descàrrega d'energia... Les àrees de joc són espais on famílies es coneixen i troben, i on es genera vida comunitària, en especial entre dones.
- Les àrees de joc es perceben, valoren i fan servir tenint en compte, no només les seves **característiques pròpies**, sinó també les característiques del seu **entorn immediat** i de barri, tenint en compte que s'acostumen a tenir diverses àrees de joc de referència per cobrir les necessitar de joc de l'infant.
- Entre les més properes de la llar o del centre educatiu, es fa més ús d'aquelles que permetin més diversió/entreteniment per l'infant, durant més temps i les que permetin més socialització.

Conclusions

- De les variables pròpies de l'àrea de joc es valoraran més aquelles àrees **ben conservades** i **netes** que ofereixin **diversitat** d'elements de joc, valorant-se en especial els **tobogans**, els **gronxadors** i **estructures** que permetin diferents activitats de **psicomotricitat** i joc **simbòlic**. També es valora algun tipus d'**innovació** en els elements de joc (elements que no estiguin a altres punts del barri, poc comuns).
- A mida que augmenta l'edat, es demanden més opcions “adrenalíniques” (tirol·lines, etc) i amb els més petits es busca més seguretat (terra de cautxú). Tendeix a preferir-se el terra de sorra (un element de joc més) però es consideren opcions complementàries.
- A l'estiu, la presència o no d'ombra pot ser que una àrea de joc es faci o no servir.

Conclusions

- De les característiques de l'entorn immediat es valora que aporti **opcions de joc** que complementin l'àrea específica (àrees per patinar, anar en bici, “espais jugables”...). També es valora especialment l'entorn natural (parcs) per la idea de ser més saludable. Si és un entorn gran permet un joc més autònom i per nens de diferents edats. La presència de conflictivitat als voltants pot fer que s'eviti determinada àrea de joc.
- Tant el tema de la **inclusivitat** apareix com a possible tema a investigar donat que hi ha referències de conflictes pel que fa a la multiculturalitat i per haver-hi invisibilització en el cas del joc en nens de diversitat funcional i en temes de gènere (menys participació de les nenes a l'espai públic).

Conclusions

En possibles estratègies respecte a les zones de joc es proposa tenir en compte els següents aspectes:

- **Tenir en compte els diferents nivells de les àrees de joc** (àrea, entorn immediat i barri) ja que és així com es conceptualitzen pels usuaris.
- Promoure la **participació** en el disseny de les àrees de joc i en el seu manteniment (web, telèfon més visible) per tal generar més satisfacció i apropiació de l'espai.
- Aprofundir i generar alertes i estratègies per a millorar la **inclusivitat** i l'equitat en les àrees de joc i, en especial, a les zones jugables.
- Tenir en compte espais que promoguin/permetin la creativitat (formes, canvis de nivells, colors, rampes). Tenir en compte la innovació i la necessitat d'estímul diversos.

QUI SOM?

Som un instrument públic que treballa per a i amb l'administració local, des del coneixement, per tal d'acompanyar canvis en el seu paper com a garant dels drets d'infants i adolescents i millorar Barcelona per viure-hi la infància i l'adolescència.

QUÈ FEM?

1

Contribuir a millorar polítiques locals per fer avançar els drets

Impulsar i acompanyar **canvis estratègics, transversals i concrets** en les polítiques locals per la millora de les vides d'infants i adolescents i la realització progressiva dels seus drets.

2

Generar coneixement vinculat a l'agenda pública

Investigar sobre les vides d'infants i adolescents i les polítiques locals que els afecten, buscant l'equilibri entre la **diagnosi**, l'**avaluació** i les **propostes**.

3

Enriquir el debat social compartint coneixement

Obrir i nodrir debats socials aportant mirada d'infància, compartint evidències, anàlisi i relats basats en el coneixement compartit i en treballs col·laboratius.

@InstInfancia

InstitutInfancia.cat

institut
infància i
adolescència

Fem avançar els drets
generant coneixement
per millorar polítiques locals